

Mål C-15/24 PPU [Stachev]ⁱ

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

11 januari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

11 januari 2024

Tilltalad i brottmålet:

CH

Berörd part:

Sofiyska rayonna prokuratura

Saken i det nationella målet

Förfarandet avser två väpnade rån som har begåtts i form av fortlöpande brott och som är straffbara enligt artikel 198.1 jämförd med artikel 26.1 i Republiken Bulgariens Nakazatelen kodeks (strafflag, nedan kallad NK). Den tilltalade CH är för närvarande häktad.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om tolkning enligt artikel 267 FEUF av de unionsrättsliga bestämmelser som är tillämpliga på målet (särskilt med avseende på lagenligheten av de processuella åtgärder som vidtogs i strid med rätten till tillgång till försvarare)

ⁱ Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Är det förenligt med artikel 12.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU av den 22 oktober 2013 Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU av den 22 oktober 2013 om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet, jämförd med artikel 47 första stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, att den domstol som prövar frågan huruvida det föreligger skäligen misstankar om att den tilltalade har deltagit i det brott som han anklagas för, när den beslutar om eller verkställer en lämplig skyddsåtgärd, enligt nationell lagstiftning och rättspraxis, fräntas möjligheten att pröva huruvida bevisningen har erhållits i strid med den tilltalades rätt till tillgång till försvarare enligt detta direktiv, när den tilltalade misstänktes och hans rätt att röra sig fritt inskränktes av polismyndigheten?
2. Har kravet på iakttagande av rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i artikel 12.2 i direktiv 2013/48 uppfyllts när den domstol som prövar frågan om säkerhetsåtgärden är lämplig, vid bildandet av sin egen uppfattning, beaktar bevisning som erhållits i strid med kraven i detta direktiv, när personen misstänktes och hans rätt till att röra sig fritt inskränktes av polismyndigheten?
3. Har uteslutandet av bevisning som erhållits i strid med direktiv 2013/48 av domstolen, som, trots motsatta instruktioner från en högre domstol, prövar frågan om säkerhetsåtgärden är lämplig, en negativ inverkan på kraven artikel 12.2 i detta direktiv jämförd med artikel 47 första och andra styckena i stadgan, på en rättvis rättegång, och kan det ge upphov till tvivel om domstolens opartiskhet?
4. Har möjligheten i artikel 3.6 b i direktiv 2013/48 att i undantagsfall under förundersökningen tillfälligt göra ett undantag från rätten till tillgång till försvarare, om omedelbara åtgärder från de utredande myndigheternas sida är avgörande för att förhindra att straffrättsliga förfaranden väsentligen äventyras, direkt effekt i den berörda EU-medlemsstaten när denna bestämmelse inte har införlivats med den medlemsstatens nationella lagstiftning?
5. Har garantierna i artikel 9.1 a och b, jämförd med skäl 39 i direktiv 2013/48, iakttagits när en misstänkt person visserligen skriftligen har avstått från rätten till tillgång till försvarare, men den misstänkte är analfabet och inte har informerats om de möjliga följderna av avståendet och senare inför domstolen hävdar att han inte hade kännedom om innehållet i den handling han undertecknade vid den tidpunkt då polismyndigheten inskränkte hans rätt att röra sig fritt?
6. Innebär den omständigheten att en misstänkt, vid tidpunkten för hans gripande, avstått från rätten att företrädas av en försvarare enligt bestämmelserna i direktiv 2013/48 att myndigheterna befrias från skyldigheten att informera honom

om rätten till tillgång till försvarare och de möjliga följderna av ett sådant avstående omedelbart innan ytterligare utredningsåtgärder vidtas med hans medverkan?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 47

Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU av den 22 oktober 2013 om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet (EUT L 294, 2013, s. 1), skäl 39, artiklarna 3.6b, 9.1 a, 9.1 b och 12.2

EU-domstolens domar i målen C-608/21 och C-209/22

Anförda nationella bestämmelser

Konstitutsia na Republika Bulgaria (Republiken Bulgariens konstitution) (DV nr 56 av den 13 juli 1991, i kraft sedan detta datum, nedan kallad konstitutionen)

Artikel 5 (1) Konstitutionen är högsta lag och andra lagar får inte strida mot den.

(2) Bestämmelserna i konstitutionen har direkt effekt.

Artikel 30 (1) Var och en har rätt till personlig frihet och okränkbarhet.

(2) Ingen får frihetsberövas, undersökas, kroppsvisiteras eller utsättas för något annat ingrepp i sin rätt till okränkbarhet annat än på de villkor och i enlighet med det förfarande som föreskrivs i lag.

(3) I brådskande fall som uttryckligen föreskrivs i lag får behöriga statliga myndigheter gripa en medborgare, och ska utan dröjsmål underrätta den dömande makten härom. Den dömande makten ska inom 24 timmar efter gripandet besluta om dess laglighet.

(4) Var och en har rätt till en advokat från det att han eller hon grips eller anklagas.

Zakon za Ministerstvo na vatreshnite raboti (lagen om inrikesministeriet), DV nr 53 av den 27 juni 2014)

Artikel 72 (1) Polismyndigheten får frihetsberöva en person

1. beträffande vilken det finns uppgifter som visar att vederbörande har begått ett brott.

...

(5) ... Personen har, från tidpunkten för frihetsberövandet, rätt till en advokat, och ska informeras om sin rätt att avstå från att företrädas av en advokat samt följderna av ett sådant avstående, liksom sin rätt att vägra lämna förklaringar när åtgärden är grundad på punkt 1 led 1.

Artikel 74 (1) För personer som avses i artikel 72.1 ska ett skriftligt beslut om frihetsberövandet utfärdas.

(2) I det beslut som avses i punkt 1 ska följande anges: [*innehåll i beslutet om frihetsberövande*], särskilt de faktiska och rättsliga skälen till frihetsberövandet, personens rätt att vid domstol bestrida åtgärdens laglighet, rätten till en advokat från det att åtgärden vidtas,

(3) Den frihetsberövade personen ska fylla i en förklaring om att han eller hon har informerats om sina rättigheter och om sin avsikt att utöva eller inte utöva sina rättigheter enligt punkt 2 led 6 b–f. Beslutet ska undertecknas av polismyndigheten och den frihetsberövade personen.

4) En vägran eller omöjlighet för den frihetsberövade personen att underteckna beslutet ska intygas av ett vittnes underskrift.

Nakazatelen kodeks (strafflag, DV nr 26 av den 2 april 1968, i kraft sedan den 1 maj 1968)

Artikel 26 ... (1) Bestämmelserna i artiklarna 23–25 är inte tillämpliga när det är fråga om ett fortlöpande brott, det vill säga när två eller flera gärningar begås som var för sig uppfyller en eller flera av brottsrekvisiten för samma brott under icke sammanhängande perioder, under samma omständigheter och vid liknande skuldgrad, och de efterföljande gärningarna objektivt och subjektivt framstår som en fortsättning på de föregående gärningarna.

(2) När det är fråga om ett fortlöpande brott ska gärningsmannen straffas med hänsyn till samtliga gärningar som ingår i brottet och det samlade straffrättsliga resultat som dessa gärningar har gett upphov till.

Artikel 198 (1) ... Den som tar en annans lösa egendom i avsikt att olagligen tillägna sig den och därvid använder våld eller hot ska dömas för rån till fängelse på tre till tio år.

Nakazatelno-protsesualen kodeks (straffprocesslagen, DV nr 86 av den 28 oktober 2005, i kraft sedan den 29 april 2006, nedan kallad NPK)

Artikel 25 (1) [*vilandeförklaring av det straffrättsliga förfarandet vid begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen*]

Artikel 94 (1) Ett ombud ska delta i det straffrättsliga förfarandet när [*andra fall*] 6. Den tilltalade har gripits,

Artikel 96 (1) ... Utom i de fall som avses i artikel 94.1 punkterna 1–3 och punkt 6 får den tilltalade när som helst under förfarandet avstå från att företrädas av en försvarare. Den tilltalade ska informeras om följderna av avståendet från en försvarare.

Artikel 97 (1) Försvararen får delta i det straffrättsliga förfarandet från den tidpunkt då personen grips eller från den tidpunkt då anklagelsen riktas mot personen i fråga.

(2) Förundersökningsmyndigheten ska informera den tilltalade om hans eller hennes rätt till försvarare och ge honom eller henne möjlighet att utan dröjsmål ta kontakt med en försvarare. Innan dessa skyldigheter fullgörs får den inte utföra några utredningsåtgärder eller andra processuella åtgärder med den tilltalades deltagande.

Artikel 248 (ändrad – DV nr 63 från 2017, i kraft sedan den 5 november 2017):
(1) Följande frågor ska behandlas vid den förberedande förhandlingen:

... 3. Huruvida det under förundersökningen har skett ett åsidosättande av väsentliga formföreskrifter som kan rättas till och som har medfört en inskränkning i de processuella rättigheter som tillkommer den tilltalade [*eller andra personer*]

5. [*andra frågor*] Utseende av en försvarare, en sakkunnig, en tolk eller en översättare och [*andra frågor*],

6. vidtagna tvångsåtgärder,

[*övriga frågor*].

Artikel 270 (1) Frågan om ändring av en säkerhetsåtgärd kan väckas när som helst under huvudförhandlingen. En ny ansökan om ändring av säkerhetsåtgärden kan endast göras i samma instans om omständigheterna har ändrats.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 **CH** är medborgare i Republiken Bulgarien. Han saknar utbildning, han kan inte skriva på bulgariska och förekommer i belastningsregistret.
- 2 Den 2 december 2022 inledde 6:e Rayonno upravlenie pri Stolichna direksia na vatreshnite raboti (sjätte distriktpoliskontoret för huvudstadsdirektionen för inrikes ärenden, nedan kallat distriktpoliskontoret) förundersökning nr 2021/2022 eftersom en annans lösa egendom (en damhandväska), den 2 december 2022 omkring klockan 20.30 i Sofia hade tagits från KL med våld, genom att väskan

hade slitits ur brottsoffrets händer, vilket utgör ett brott enligt artikel 198.1 NK. Den 14 december 2022 inledde distriktpoliskontoret förundersökning nr 2112/2022 eftersom en annans lösa egendom (en damhandväska) samma dag omkring klockan 19.00 i Sofia hade tagits från MN utan hennes samtycke i avsikt att olagligen tillägna sig den med användning av våld, nämligen genom att väskan med ett kraftigt ryck hade slitits ur brottsoffrets hand så att den föll till marken, vilket utgör ett brott enligt artikel 198.1 NK. Efter det att dessa två förundersökningar hade inletts frihetsberövades **CH** den 16 december 2022 klockan 13 efter beslut av polismyndigheten för en period på upp till 24 timmar för att säkra uppgifter för att kunna fastställa hans deltagande i ett brott enligt artikel 198 NK inom ramen för den andra förundersökningen, som inleddes den 14 december 2022.

- 3 Samma dag, den 16 december 2022 klockan 16.50 undertecknade **CH** en skriftlig förklaring om att han varken ville låta sig företrädas av en försvarare som han själv utsett och som han själv skulle bekosta eller av en försvarare som förordnats ex officio. Han informerades emellertid inte om följderna av ett avstående från en försvarare. I förklaringen föreskrivs kravet att den ska fyllas i av en tjänsteman när den gripna personen är analfabet eller inte själv kan fylla i den och att den gripnes viljeyttringar ska avges i närvaro av ett vittne som intygar dess äkthet genom sin underskrift. I förevarande fall saknades underskrifter från polismyndigheten och vittnet.
- 4 Det framgår inte av handlingarna i målet att **CH** utan dröjsmål underrättats om skälen till att han greps och, i synnerhet, om de gärningar som han anklagades för.
- 5 Omedelbart efter det att han gripits den 16 december 2022 förhördes **CH** som vittne av en polismyndighet mellan klockan 13.10 och 13.25 utan att en försvarare var närvarande. Det noterades att han hade underrättats om sina rättigheter, att han inte var skyldig att ange sig själv för ett brott och att han hade rätt att vägra lämna förklaringar. Under förhöret erkände **CH** att han hade deltagit i ett rån mot en kvinna i Sofia den 14 december 2022 genom att han med våld hade ryckt åt sig hennes handväska och han gick med på att visa polismyndigheten den plats där han hade gömt den egendom som hade tagits från en annan person. I förhørsprotokollet noterades att förhöret hade ägt rum i närvaro av vittnet **OP**, som emellertid inte hade bekräftat detta med sin underskrift.
- 6 Den 16 december 2022 mellan klockan 14.10 och 14.40 gjordes även en rekonstruktion av brottet med deltagande av **CH** utan att en försvarare var närvarande, varvid **CH** ledde de brottsbekämpande myndigheterna till den plats där den stulna handväskan fanns. Ett protokoll upprättades över utredningsåtgärden med deltagande av två vittnen till utredningsåtgärden och det togs också fotografier.
- 7 Samma dag, den 16 december 2022 mellan klockan 15.50 och 16.20 gjordes en husrannsakan i **CH**:s bostad i hans närvaro utan att en advokat var närvarande. Vid husrannsakan beslagtogs kläder och skor. Utredningsåtgärderna antecknades i ett

protokoll och två vittnen till utredningsåtgärderna deltog, dessutom togs fotografier. Protokollet godkändes av en domare vid Sofiyski Rayonen sad.

- 8 Därefter, den 16 december 2022 mellan klockan 17.40 och 17.50 genomfördes en direkt personidentifiering med deltagande av **CH** och utan att en försvarare var närvarande, under vilken brottsoffret MN kände igen **CH** bland fyra manliga personer som förövare av det rån som begåtts mot henne. Ett protokoll upprättades över utredningsåtgärden med deltagande av två vittnen till utredningsåtgärden och det togs även fotografier.
- 9 Kort därefter, den 16 december 2022 mellan klockan 18.05 och 18.15, genomfördes en kroppsvisitation (visuell kontroll) av **CH**, varvid de kläder han bar beskrevs och den jacka och de byxor han bar togs i beslag. Ett protokoll upprättades över utredningsåtgärden med deltagande av två vittnen till utredningsåtgärden och det togs även fotografier. I protokollet angavs uttryckligen att **CH** hade vägrat att genomgå en fysisk undersökning och detta protokoll godkändes av en domare vid Sofiyski Rayonen sad.
- 10 Dagen därpå, den 17 december 2022 mellan klockan 15.40 och 15.50 genomfördes med deltagande av **CH** och utan att en försvarare var närvarande, en direkt personidentifiering inom ramen för den första förundersökningen nr 2021/2022, som hade inletts av distriktpoliskontoret den 2 december 2022, under vilken brottsoffret KL bland fyra manliga personer pekade ut **CH** som förövare av det rån som hade begåtts mot henne. Utredningsåtgärden antecknades i ett protokoll och två vittnen till utredningsåtgärden deltog, dessutom togs fotografier.
- 11 Samma dag, den 17 december 2022, åtalades **CH** för ett brott enligt artikel 198.1 NK efter beslut av åklagaren vid Sofiyska rayonna prokuratura (distriktsåklagarmyndigheten i Sofia, Bulgarien) i den andra förundersökningen nr 2112/2022 som hade inletts av distriktpoliskontoret. Den 17 december 2022 klockan 18.00 förordnades ex officio en försvarare för den tilltalade **CH**, nämligen advokaten Georgi Stoyanov från Sofiyska Advokatska Kolegia (advokatsamfundet i Sofia, Bulgarien), eftersom hans försvar var nödvändigt enligt artikel 94.1 punkt 6 NPK, och båda informerades om den anklagelse som hade riktats mot den tilltalade klockan 18.10. Omedelbart därefter, den 17 december 2022 mellan klockan 18.20 och 18.30 förhördes den tilltalade **CH**. Han uppgav att han förstod anklagelsen men vägrade att yttra sig.
- 12 Genom beslut den 17 december 2022 från åklagaren vid distriktsåklagarmyndigheten i Sofia frihetsberövades den tilltalade **CH** under en period på upp till 72 timmar på grundval av artikel 64.2 NPK för att förbereda begäran om häktning som säkerhetsåtgärd. Genom beslut av den 19 december 2022 biföll Sofiyski Rayonen sad åklagarens begäran om häktning och förordnade om den strängaste säkerhetsåtgärden för **CH** - ett domstolsavgörande som bekräftades av Sofiyski gradski sad den 29 december 2022.

- 13 Genom beslut från åklagaren vid distriktsåklagarmyndigheten i Sofia av den 5 januari 2023 förenades de två förundersökningarna på grund av att det förelåg ett samband mellan de två rånen och förundersökningarna fullföljdes av distriktpoliskontoret under nr 2112/2022.
- 14 Genom beslut av den 13 juni 2023, som meddelades vid offentligt sammanträde, avslog en avdelning vid Sofiyski Rayonen sad den tilltalade **CH**:s begäran om ändring av den säkerhetsåtgärd i form av häktning som beslutats avseende honom. Detta domstolsavgörande bekräftades av Sofiyski gradski sad den 22 juni 2023.
- 15 Genom beslut av åklagaren vid distriktsåklagarmyndigheten i Sofia av den 26 juli 2023 anklagades **CH** för att ha begått de två rånen under perioden från den 2 december 2022, klockan 20.30, till den 14 december 2022, klockan 19.00, som ett fortlöpande brott enligt artikel 198.1 jämförd med artikel 26.1 NK. Den 7 augusti 2023 klockan 14.00 underrättades **CH** och hans försvarare som förordnats ex officio om den ändrade anklagelsen och under förhöret som genomfördes samma dag mellan klockan 14.10 och 14.20 förklarade den tilltalade att han förstod anklagelsen men förnekade att han hade deltagit i de två rånen.
- 16 Den 14 augusti 2023 delgavs försvararen advokaten Georgi Stoyanov uppgifterna i utredningen. Dagen därpå, den 15 augusti 2023, väcktes åtal vid Sofiyski Rayonen sad mot den tilltalade **CH** på grund av det fortlöpande brott som han anklagades för enligt artikel 198.1 jämförd med artikel 26.1 NK, på grundval av vilket det allmänna straffrättsliga förfarandet NOHD nr 11234/2023 inleddes vid den domstolen. Den 16 augusti 2023 ingav åklagaren en skriftlig begäran till domstolen från den försvarare som hade förordnats ex officio om ändring av den beslutade säkerhetsåtgärden. Den 18 augusti 2023 hölls en förhandling enligt artikel 270 NPK vid offentligt sammanträde för att diskutera lämpligheten av säkerhetsåtgärden, och genom beslut samma dag ändrade brottmålsavdelningen åtgärden till den mildaste säkerhetsåtgärden, nämligen anmälningsskyldighet.
- 17 I skälen angavs att den tilltalade **CH** hade gripits den 16 december 2022 klockan 13.00 efter beslut av en polismyndighet och vid den tidpunkten uppkom hans rätt till en advokat enligt artikel 30.4 i konstitutionen. Utövandet av denna rättighet säkerställdes inte av de brottsbekämpande myndigheterna, trots den förklaring som fylldes i efter gripandet, i vilken avståndet från en försvarare antecknades. Med hänsyn till de faktiska omständigheterna i förevarande fall, nämligen att **CH** är analfabet, och hans vittnesmål vid sammanträdet, att **CH** inte var medveten om innebörden av den handling som hade lagts fram för honom, kan det nämligen, särskilt i avsaknad av ett vittne som kan vittna om den aktuella omständigheten, inte klart slås fast att han fattade detta beslut frivilligt och medvetet.
- 18 I en sådan situation får domstolen inte beakta någon av de utredningsåtgärder som vidtagits efter gripandet av den tilltalade och innan anklagelser riktats mot honom – nämligen vittnesförhör, rekonstruktion av brottet, direkt personidentifiering, kroppsvisitation och utomrättsliga förklaringar om delaktighet i brottet till polismyndigheterna – vid den nödvändiga bedömningen av skäliga misstankar om

delaktighet i det brott för vilket den tilltalade anklagats. Dessutom föreskrivs i unionslagstiftningen i artikel 3.2 a och b i direktiv 2013/48 till skillnad från vad som är fallet i Republiken Bulgariens nationella rätt att en person ska ha tillgång till försvarare även före gripandet, nämligen innan vederbörande förhörs av polisen eller en annan brottsbekämpande eller rättslig myndighet eller när utredande myndigheter eller andra behöriga myndigheter genomför utrednings- eller bevisupptagningsåtgärder. Medlemsstaterna ska dessutom enligt artikel 12.2 i direktivet se till att man vid bedömningen av uttalanden som misstänkta eller tilltalade har gjort eller av bevis som upptagits med åsidosättande av deras rätt till försvarare iakttar rätten till försvar och ser till att rätten till en rättvis rättegång respekteras. Tidsfristen för införlivande av direktivet löpte ut den 27 november 2016 och, i den mån det föreskriver rättigheter för fysiska personer och skapar skyldigheter för medlemsstaterna att respektera dessa rättigheter, har dess bestämmelser vertikal direkt effekt.

- 19 Den hänskjutande domstolen anser att den enda bevisning som i detta skede binder **CH** till de objektiva rekviriten för det första brott som han anklagats för, och endast indirekt, är utsagorna från vittnet **QR**, enligt vilken **QR** av **CL** köpte brottsoffret **KL**:s mobiltelefon, som erhållits till följd av brottet och som senare beslagtogs av de utredande myndigheterna.
- 20 På grundval av dessa överväganden ansåg förstainstansdomstolen att, trots att **CH** tidigare hade dömts för brott och att brotten formellt sett omfattades av den prövotid som ålagts honom på grundval av en tidigare fällande dom, måste häktningsbeslutet mot bakgrund av att den rimliga misstanken om hans eventuella delaktighet i brottet var så svag och det förhållandet att han suttit häktad i mer än åtta månader, ändras till den mildaste säkerhetsåtgärd som föreskrivs i lag, nämligen "anmälningsskyldighet", eftersom den lämpliga informationskälla som angetts för delaktigheten i ett av rånen som han anklagas för visserligen kan motivera det ursprungliga häktningsbeslutet, men inte en fortsättning av den allvarligaste personliga processuella tvångsåtgärden under den rättsliga fasen av det straffrättsliga förfarandet.
- 21 Efter överklagande av en företrädare för distriktsåklagarmyndigheten i Sofia upphävde Sofiyski gradski sad, genom beslut av den 7 september 2023, avgörandet från Sofiyski Rayonen sad och fastställde den säkerhetsåtgärd som vidtagits mot **CH** i form av häktning. I skälen kritiserade appellationsdomstolen Sofiyski Rayonen sad för att vara partisk, eftersom den "tog ställning till skuldfrågan i strid med artikel 6.1 i Europakonventionen och bedömde giltigheten av den bevisning som erhållits och huruvida den var tillräcklig". Det angavs vidare att "den frihetsberövade **CH**:s rättigheter faktiskt hade kränkts på grund av att han inte fick rätt till en advokat", att det samtidigt "emellertid inte finns några bevis för att ett klagomål mot häktningen ingavs i enlighet med det föreskrivna rättsliga förfarandet" och att "den tilltalade och hans försvarare hade möjlighet att göra gällande sina rättigheter", nämligen enligt en särskild lag enligt vilken staten ansvarar för frihetsberövande av polismyndigheter under en period på upp till 24 timmar. I avsaknad av ett sådant initiativ underströk Sofiyski gradski sad att "även

om ingen försvarare hade utsetts för **CH** under gripandet, var de åtgärder som vidtagits med eller utan hans deltagande fram till dess att han ställdes inför rätta i egenskap av tilltalad inte olagliga och förlorade inte sitt bevisvärde”.

- 22 Vid den offentliga förberedande förhandlingen den 2 oktober 2023 tog brottmålsavdelningen på nytt ställning till frågan om säkerhetsåtgärden och ändrade den till en ”anmälningsskyldighet” på grund av att det inte fanns rimliga skäl att avvika från de skäl som angetts i det föregående förfarandet.
- 23 Efter överklagande av en företrädare för distriktsåklagarmyndigheten upphävde Sofiyski gradski sad, i en annan sammansättning, genom beslut av den 7 november 2023, Sofiyski Rayonen sads avgörande och fastställde den säkerhetsåtgärd som vidtagits mot **CH** i form av häktning. I sina skäl redogjorde appellationsdomstolen för en del av den bevisning som inhämtats i målet och som, enligt den hänskjutande domstolen, inte direkt rörde **CH:s** deltagande i de två väpnade rån och konstaterade att bevisningen, betraktad i sin helhet, styrkte ”en skäligen misstanke om den tilltalades deltagande”. Den tillade att ”den inom ramen för förundersökningen, vid den tidpunkt då den tilltalade greps, inte hade kunnat fastställa att några väsentliga processuella bestämmelser hade åsidosatts”, eftersom ”den tilltalade eller den misstänkte enligt fast rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ska ges möjlighet att få tillgång till en försvarare i god tid”, men att denna rätt ”inte gäller oinskränkt”. Domstolen påpekade också att **CH** otvivelaktigt hade informerats om sin rätt till tillgång till försvarare, vilket framgick av att polisen hade delgett honom en kopia av häktningsbeslutet och han hade också undertecknat en skriftlig förklaring om sina rättigheter, så det fanns ingen anledning att ansluta sig till Sofiyski Rayonen sads uppfattning att ”beslutet att avstå från rätten till försvarare var oinformerat, det vill säga att den tilltalade inte visste vad han undertecknade, eftersom han var analfabet”. Förstainstansdomstolen kritiserades även för sin ”tolkning av direktiv 2013/48”, eftersom det i artikel 3[.6 i detta direktiv ”föreskrivs en möjlighet till tillfälliga undantag från rättigheter under förundersökningen”.

Parternas huvudargument

- 24 [*Uppgifter som endast avser frågan huruvida det finns anledning att begära förhandsavgörande*]

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 25 Föremålet för förevarande förfarande är den tilltalade **CH:s** eventuella deltagande i det brott som han anklagas för, för vilket han ställs till straffrättsligt ansvar, och den hänskjutande domstolen ska avgöra skuldfrågan. Huvudfrågan är huruvida de utredande myndigheterna iakttog **CH:s** rätt till tillgång till försvarare enligt direktiv 2013/48 när han faktiskt greps och innan han åtalades, särskilt mot bakgrund brottmålsavdelningens och appellationsdomstolens motstridiga uppfattningar om direktivets tillämpning.

- 26 EU-domstolen ska först klargöra om det är förenligt med artikel 12.2 i direktiv 2013/48 jämförd med artikel 47 första stycket i stadgan att den nationella domstolen, när den beslutar om eller verkställer en lämplig skyddsåtgärd, enligt nationell lagstiftning och rättspraxis, fräntas möjligheten att pröva huruvida bevisningen har erhållits i strid med rätten till tillgång till försvarare enligt detta direktiv, när personen misstänktes och hans rätt till att röra sig fritt inskränktes av polismyndigheten. Denna fråga har uppkommit mot bakgrund av det första avgörandet från Sofiyski gradski sad i beslutet av den 7 september 2023, i den del därmed förstainstansdomstolen ansågs helt sakna befogenhet. För att pröva huruvida appellationsdomstolens ståndpunkt är riktig ska EU-domstolen även besvara frågan huruvida kravet på iakttagande av rätten till försvar och respekten av rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i artikel 12.2 i direktiv 2013/48 har uppfyllts när den domstol som prövar frågan om säkerhetsåtgärden är lämplig, vid bildandet av sin egen uppfattning, beaktar bevisning som erhållits i strid med kraven i detta direktiv, när personen misstänktes och hans rätt till att röra sig fritt inskränktes av polismyndigheten. Den hänskjutande domstolen erinrar om att EU-domstolen vid flera tillfällen har ställts inför systemproblemet att Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU av den 22 maj 2012 om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden och direktiv 2013/48, i den del de avser misstänkta, inte har införlivats och tillämpats på lämpligt sätt, eftersom denna rättsliga konstruktion inte används i Republiken Bulgarien (se domarna C-608/21 och C-209/22).
- 27 Den principiella möjligheten för den domstol som beslutar i frågan om säkerhetsåtgärden att pröva huruvida den misstänktes eller tilltalades rättigheter enligt direktiv 2013/48 har respekterats vid bevisupptagningen är avgörande för bedömningen av huruvida det finns en skäligen misstanke om att vederbörande har deltagit i det brott som han anklagas för. Enligt den hänskjutande domstolen ska iakttagandet av rätten till försvar och rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 12.2 i direktivet säkerställas inte endast vid det slutliga rättsliga avgörandet om en persons skuld, utan även vid bedömningen av huruvida en säkerhetsåtgärd – och vilken sådan åtgärd – ska beslutas eller verkställas avseende denna person.
- 28 Därefter ska EU-domstolen, återigen med avseende på det första avgörandet från Sofiyski gradski sad i beslutet av den 7 september 2023 och med avseende på den invändning om partiskhet som framförts avseende den hänskjutande domstolen, även pröva frågan huruvida utslutandet av bevisning som erhållits i strid med direktiv 2013/48 av en domstol som, trots motsatta instruktioner från en högre instans, prövar huruvida säkerhetsåtgärden är lämplig, har en negativ inverkan på kraven i artikel 12.2 i direktivet, jämförd med artikel 47 första och andra styckena i stadgan, på ett rättvist förfarande och kan ge upphov till tvivel om domstolens opartiskhet.
- 29 I det andra avgörandet från Sofiyski gradski sad i beslutet av den 7 november 2023 slog den domstolen fast att artikel 3.6 b i direktiv 2013/48 var tillämplig under de särskilda omständigheterna i det aktuella målet. Det är enligt denna artikel möjligt att i undantagsfall under förundersökningen tillfälligt avvika från

rätten till tillgång till försvarare om omedelbara åtgärder från de utredande myndigheternas sida är avgörande för att förhindra att straffrättsliga förfaranden väsentligen äventyras. Denna ståndpunkt förutsätter att Europeiska unionens domstol uttalar sig om huruvida den aktuella bestämmelsen har direkt effekt i den berörda EU-medlemsstaten, eftersom den inte har införlivats i nationell rätt och inte ger de berörda fysiska personerna några rättigheter. Det ska i detta hänseende påpekas att enligt denna brottmålsavdelning har bestämmelsen i artikel 3.6 b i direktiv 2013/48 inte uttryckligen införlivats med nationell rätt, eftersom den uppenbart strider mot artikel 30.4 i konstitutionen, i vilken det klart och otvetydigt föreskrivs att rätten till en advokat uppkommer vid tidpunkten för gripandet eller anklagelsen, det vill säga att dröjsmål inte är tillåtet.

- 30 Nästa fråga som är avgörande i målet som EU-domstolen måste klargöra är huruvida garantierna i artikel 9.1 a och b, jämförd med skäl 39 i direktiv 2013/48, har iakttagits när den misstänkte visserligen skriftligen har avstått från rätten till tillgång till försvarare, men den misstänkte är analfabet och inte har informerats om de möjliga följderna av avståendet och senare inför domstolen hävdar att han inte kände till innehållet i den handling som han undertecknade vid den tidpunkt då polismyndigheterna begränsade hans rätt att röra sig fritt. Den hänskjutande domstolens skäl [för att hänskjuta denna fråga] framgår av det första avgörandet från Sofiyski gradski sad i beslut av den 7 september 2023 (se punkt 21 ovan).
- 31 Slutligen måste EU-domstolen även klargöra frågan huruvida en misstänkts avstående från rätten att företrädas av en försvarare vid tidpunkten för gripandet befriar myndigheterna från deras skyldighet att informera honom om rätten till tillgång till försvarare och om konsekvenserna av ett sådant avstående omedelbart innan någon ytterligare utredningsåtgärd vidtas med hans medverkan. Enligt den hänskjutande domstolens nationella rätt kan en person som gripits visserligen avstå från en försvarare, men ett sådant avstående är inte tillåtet när den tilltalade har åtalats. Detta särdrag i nationell rätt följer av fast rättspraxis från Varhoven kasatsionen sad enligt vilken den gripna personens ursprungliga avstående från en försvarare vid en inskränkning av hans eller hennes rätt att röra sig fritt omfattar alla andra utredningsåtgärder som berör honom eller henne och som genomförs med hans eller hennes medverkan, innan åtal väcks.
- 32 Även förfarandet i det aktuella målet har genomförts i enlighet med denna fasta rättspraxis från Varhoven kasatsionen sad, eftersom de utredande myndigheterna genomförde flera utredningsåtgärder efter gripandet av **CH**, nämligen vittnesförhör, rekonstruktion av brottet, direkt personidentifiering och förhör, utan att informera honom om åtgärdernas art och de möjliga konsekvenserna och utan att ge honom möjlighet att företrädas av en försvarare före varje åtgärd.